

بررسی تطبیقی لزوم ایجاد مراجع تخصصی

رسیدگی به دعاوی مالکیت معنوی

کسپون حمایت قضایی و مالکیت فکری

عنوان گزارش: بررسی تطبیقی لزوم ایجاد مراجع تخصصی رسیدگی به دعاوی مالکیت معنوی
کمیسیون: حمایت قضایی و مالکیت فکری
تهیه کننده: مهرداد صادقیان ندوشن
اعضای کمیته پژوهشی دبیرخانه: مهدی تاجیک - هما شریفی - مهدی امینی - حمیدرضا قاسمی
ویراستار: پریسا فتوحی
انتشار: دبیرخانه کمیسیون های تخصصی اتاق ایران
شماره گزارش: ۰۹۹۷۱۱۶
بهار ۹۷

خلاصه مدیریتی:

بی شک تقویت نظام حقوقی مالکیت معنوی یکی از زمینه‌های بنیادی و زیرساختی برای توسعه اقتصادی و پیشرفت کشور خواهد بود چراکه تقویت این حمایت‌ها موجب افزایش انگیزه و هدایت استعدادها به سمت نوآوری می‌شود و این نوآوری خواهد بود که مانع از ایستایی شده و همواره در پویایی فضای اقتصادی، موتور محرکه خواهد بود. از سوی دیگر این نوآوری به تنهایی موجب خلق ثروت نخواهد شد و لذا لازم است فرآیند تجاری‌سازی ایده نیز دنبال گردد.

آنچه در این حوزه بسیار مهم جلوه می‌کند نحوه حمایت از مالکیت معنوی خواهد بود و اینکه اگر حقوق دارنده آن نقض شد چه ضمانت اجرایی جهت جبران حقوق تضییع شده وجود دارد.

اهمیت حمایت از مالکیت به اندازه ای است که در بسیاری از گزارش‌های جهانی که مرتبط با فضای کسب و کار هست به نحو مجزایی به آن پرداخته می‌شود که از جمله می‌توان به گزارش‌های کسب و کار جهانی اشاره کرد و حتی گزارش‌های مجزایی نیز پیرامون تنها حمایت از مالکیت اعم از مادی و معنوی منتشر می‌شود.

یکی از زمینه‌های مهم حمایت از مالکیت معنوی که بتواند ضمانت اجرای حقوقی را به خوبی اعمال کند دادگاه‌های تخصصی است که لازم است در این زمینه موجود باشد. در حال حاضر در کشور ما تنها دادگاهی در تهران بر اساس صراحت قانون برای رسیدگی‌های حقوقی در زمینه پرونده‌های مالکیت معنوی صالح برای رسیدگی است که این امر مشکلات فراوانی برای صاحبان ایده و افرادی که گام در مسیر تجاری‌سازی گذاشته‌اند، ایجاد کرده است و النهایه قیمت تمام شده محصول را نیز افزایش می‌دهد. لزوم تغییر در شرایط فعلی و حرکت در جهت اقتصاد دانش بنیان ایجاب می‌کند که این انحصار و محدودیت در شرایط فعلی رفع شود.

برای پاسخ صحیح به این مطلب ضمن بررسی زمینه‌های ایجاد این مقرر در کشور ایران و استدلال‌های قوی مبنی بر اینکه در شرایط فعلی چنین محدودیتی نه تنها غیرضروری و آسیب رسان هست بلکه با سیاست‌های کلی اتخاذی کشور نیز در تعارض است و لذا به همین منظور در نقشه جامع علمی کشور ضرورت این تغییر بیان شده است.

جهت اطمینان و بررسی عمیق‌تر علاوه بر مقررات کشور ایران و برخی کشورهای دیگر مقررات کشور چین را نیز به نحو دقیق‌تری مورد تطبیق قرار داده‌ایم و در این کشور نیز حوزه‌ای جدید و پرچالش یعنی نام‌های دامنه و علائم تجاری از بحث مالکیت معنوی انتخاب شده تا ضمن بررسی موضوع اصلی بحثی شاهد مثال نیز از زمینه‌های روز و محل بحث باشیم. این بررسی نشان می‌دهد که در کشور چین نیز چنین محدودیت رسیدگی وجود ندارد و در نهایت اینکه با اتخاذ سیستم دادگاه‌های عمومی لزوم بررسی دقیق‌تر یک پرونده الزاما محدود کردن آن به یک شهر خاص نیست چه آنکه می‌توان آن را در مراجع بالاتر و دادگاه‌های مافوق مطرح و بررسی نمود از طرف دیگر نیز تمامی لوایح در دست تصویب مرتبط با مالکیت معنوی دادگاه‌های تمامی استانها را صالح به رسیدگی دانسته‌اند و بقای این محدودیت موجب دوگانگی در اجرا خواهد شد.

مقدمه

حقوق مالکیت‌های معنوی ناشی از خلاقیت‌ها، ابتکارات و آفرینش‌های فکری انسان است که در دنیای امروز از اهمیت و جایگاه مهمی برخوردار است. گسترش روزافزون و توسعه مالکیت‌های معنوی در ابعاد جغرافیایی، احکام و مصادیق و ارزشی که آفرینش‌های معنوی از لحاظ فردی، اجتماعی و اقتصادی پیدا کرده‌اند، نقشی که این قبیل آثار در ایجاد فرصت‌های شغلی و توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه ایفا می‌کنند، وظیفه مسئولان و قانونگذاران را برای تقویت و ایجاد ساز و کارهای حقوقی جهت حمایت از آنها دو چندان کرده است. عدم حمایت از مالکیت معنوی و حق فکری افراد باعث می‌شود تا افراد خلاق و مبتکر با بی‌میلی به تولید آثار بپردازند و یا اثری ضعیف و کم‌مایه خلق کنند. هم‌چنین حمایت نکردن از آثار پدیدآورندگان و نوآوران در برخی از موارد به دلیل نداشتن نظام قانونمند منجر به مهاجرت می‌شود و حتی سرمایه‌گذارانی که قصد دارند با دانش خود وارد کشور شوند یا نمی‌آیند و یا با دانش دست چندم خود وارد کشور می‌شوند و شرایط سنگینی را برای عقد قرارداد با طرف ایرانی خود تعیین می‌کنند.

وضعیت فعلی کشور در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت ۲۰۱۶^۱ در بین ۱۲۸ کشور در حقوق مالکیت ۱۰۲ است و رتبه ایران در حمایت از حقوق مالکیت فکری در جهان ۱۲۰ گزارش شده است. از سویی، رتبه ایران در حمایت از اختراع در جهان ۹۹ ثبت شده است. در سال ۲۰۱۷ نیز از میان ۱۲۷ کشور رتبه ایران در حمایت از مالکیت و مالکیت معنوی هر دو ۹۹ می‌باشد.

اساساً حوزه مالکیت صنعتی حوزه‌های مهم، گسترده و تأثیرگذار در فرآیند توسعه‌یافتگی یک کشور است در کشورهای پیشرفته سهم محصولات مالکیت فکری یک سهم بسیار چشمگیر و تأثیرگذار است اما متأسفانه در ایران به لحاظ نبود سازوکارهای کافی سهم محصولات معنوی به خصوص مالکیت صنعتی در تولید ناخالص داخلی (gdp) بسیار پایین بلکه نزدیک به صفر است. مالکیت معنوی ارتباط معنادار و مستقیمی با رشد اقتصادی و رقابت‌پذیری در بازار دارد.

حمایت از آثار پدیدآورندگان و مخترعان به ایجاد انگیزه در آنها برای خلق آثار بیشتر و بهتر منجر می‌شود و افراد صاحب اندیشه و پژوهشگران را با ذوق و انگیزه وارد عرصه تولید آثار با محتوای با کیفیت‌تر می‌کند.

با توجه به اینکه در کشور به دنبال ارتقای اقتصاد و علم خود هستیم باید از طریق مالکیت معنوی و ایجاد حق انحصاری به پیشرفت علمی کشور کمک کنیم.

این ساز و کار و تدابیر حمایتی باید به نحوی تعریف و ایجاد شود که میان حقوق صاحبان آثار و منافع عمومی و جمعی تعادل و توازن برقرار نماید و هم‌زمان با شناسایی و رسمیت حقوق انحصاری برای مالکین این دارایی‌ها، منافع جامعه و آحاد آن را ملحوظ نظر قرار دهد و در نهایت با تشویق خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها و افزایش رقابت تجاری به توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه کمک نماید. برای ارتقای نظام مالکیت معنوی در جهت نیل به یک نظام حمایتی مناسب علاوه بر مقدماتی همچون آموزش، موارد مختلفی را باید مورد توجه قرار داد.

قوانین و مقررات ایران در باب حمایت از مالکیت فکری علیرغم غنای نسبی، با توجه به تحولات شگرف در این حوزه، ناقص و دارای خلاءهای فراوان است و رویه قضایی نیز نقش مهمی در رفع این نواقص و خلاءها نداشته است، و لذا اصلاح قوانین ضروری به نظر می‌رسد. یکی از راه‌های تحقق نظام مالکیت فکری، ضمانت اجرای قوی دانست و به عبارتی برای اجرای قانون و گرفتن حق تضییع شده صاحبان اثر، دادگاه‌های تخصصی، آیین دادرسی ویژه و قضات متخصص در زمینه مالکیت معنوی و در راس همه این‌ها وجود یک دستگاه و نهاد مدیریتی در سطح کلان کشور برای نظارت و هدایت همه این مسایل ضروری است.

قانونگذار از سالها قبل احتمالاً با هدف تسهیل و تسریع و رسیدگی به دعاوی ناشی از مالکیت صنعتی رعایت برخی از مقررات آیین دادرسی مدنی و آیین دادرسی کیفری را در خصوص صلاحیت اقامتگاه خوانده و صلاحیت دادگاه محل وقوع جرم استثناء نموده و به صورت امری، شعبه خاصی را برای رسیدگی به امور تعیین کرده است تا دعاوی متمرکزتر و تخصصی‌تر رسیدگی شود. ابزاری که خواهیم دید در حال حاضر ناکارآمد بوده و اثر عکس دارد.

^۱ (IPRI, 2016)

یکی دیگر از مسائلی که می‌تواند در زمینه حمایت از مالکیت معنوی مورد توجه قرار گیرد، اختصاص شعبی از دادگاه‌های عمومی برای رسیدگی به دعاوی مربوط به حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط و تصدی این شعب توسط قضات تحصیلکرده و با سابقه و تخصصی کردن ضابطان در این حوزه می‌تواند در اجرای حقوق مالکیت معنوی نقش بسزایی داشته باشد.^۲

مرجع رسیدگی در قوانین فعلی

در قوانین مختلف مرتبط با مالکیت فکری، که از سالها قبل تصویب شده‌اند مراجع رسیدگی به اختلافات نیز تعیین شده است که برخی از این مقررات در ادامه می‌آید:

در ماده ۴ اصلاحیه طرح اصلاحی آئین نامه ثبت شرکت ها مصوب ۱۳۴۰ آمده است که: ادارات کل مزبور حسب مورد برای اجرای مواد ۶ و ۷ قانون ثبت علائم و اختراعات مصوب اول تیرماه ۱۳۱۰ و همچنین رسیدگی به تقاضاهای ثبت شرکتها و موسسات غیر تجاری، عنوان شعبه مخصوص دادگاه عمومی تهران را داشته و نسبت به قبول یا رد اظهارنامه‌های مرتبط با موضوعات مندرج در مواد ۲ و ۳ این آئین‌نامه اتخاذ تصمیم خواهد نمود.

ماده ۵۹ قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم تجاری ۱۳۸۶: رسیدگی به اختلافات ناشی از اجراء این قانون و آئین‌نامه اجرائی آن در صلاحیت شعبه یا شعب خاصی از دادگاههای عمومی تهران می‌باشد که حداکثر تا شش ماه بعد از تاریخ تصویب این قانون توسط رئیس قوه قضائیه تعیین می‌گردد. تصمیمات اداره مالکیت صنعتی توسط اشخاص ذی‌نفع قابل اعتراض است و دادخواست مربوط باید ظرف دو ماه از تاریخ ابلاغ تصمیم به ذی‌نفع و یا اطلاع او از آن، به دادگاه صالح تقدیم گردد. تجدیدنظرخواهی از آراء و نحوه رسیدگی، تابع مقررات آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی است.

ماده ۱۷۹ آیین نامه اجرائی قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۷/۱۱/۰۱: با توجه به ماده ۵۹ قانون، رسیدگی به دعاوی حقوقی و کیفری مرتبط با قانون و این آیین‌نامه در صلاحیت شعبه یا شعب خاصی از دادگاههای عمومی تهران است که توسط رئیس قوه قضائیه تعیین و در صورت امکان در اداره کل مالکیت صنعتی مستقر می‌شوند. در مورد دعاوی کیفری، چنانچه جرم از خارج از تهران واقع یا کشف و یا متهم در خارج از تهران دستگیر شده باشد، در این صورت تحقیقات مقدماتی در محل وقوع یا کشف جرم یا دستگیری متهم به عمل آمده و پرونده برای رسیدگی به دادگاههای مذکور در فوق ارجاع می‌شود.

علاوه بر این در ماده ۱۷۰ آیین نامه رسیدگی شبه قضایی پیش‌بینی شده است که بدیهی است بنا بر ساختار کمیسیون و روح حاکم بر قانون، آن نیز فقط در تهران مورد نظر خواهد بود.

ماده ۱۴ قانون حمایت از نشانه‌های جغرافیایی مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۰۷: رسیدگی به اختلافاتی که به موجب این قانون و آئین‌نامه اجرائی آن باید به دادگاه ارجاع شود در صلاحیت دادگاه عمومی و انقلاب تهران می‌باشد. (ماده ۲۴ آیین نامه همین قانون نیز دارای حکم مشابهی است)

انتقادات موجود به رسیدگی انحصاری در تهران

یکی از دلایلی که برای تصریح مقنن به انحصار دادگاه تهران برای رسیدگی به دعاوی مالکیت فکری آورده‌اند این است که قضات سایر شهرها تخصص کافی را برای رسیدگی به پرونده‌های بسیار مهم مالکیت فکری ندارند اما باید توجه داشت آنچه مورد توجه است این است که می‌توان با آموزش‌های تخصصی این نقیصه را رفع کرد. اهمیت این موضوع در پروژه باسکپ (BASCAP) اتاق بازرگانی بین المللی^۳ (ICC) که برای جلوگیری از گسترش جعل و سرقت مالکیت معنوی، درصدد بهبود رژیم مالکیت معنوی کشورها است، به این صورت آمده است:^۴ "آموزش مهارت‌های خاص و مسائل تخصصی حقوق مالکیت معنوی به مقامات قضایی". ضمن آنکه اکنون شرایط نگارش قانون ۱۳۸۶ حاکم نیست و از یک بعد می‌توان گفت که حدود ده سال است که دانشگاه‌های ایران اقدام به پذیرش دانشجوی کارشناسی ارشد در رشته حقوق مالکیت فکری نموده‌اند و

^۲ بختیاری، مرتضی، رویه قضایی نقش مهمی در رفع نقص قوانین مالکیت فرهنگی نداشته است، ۱۳۹۲/۰۳/۰۱. www.mehrnews.com

^۳ BASCAP 25 Best Practices for IPR Enforcement, ICC, 2015.

^۴ پاتک به نقض مالکیت فکری، روزنامه دنیای اقتصاد، شماره ۳۹۹۲، ۹۵/۱۲/۰۵.

برای مثال در سالیان اخیر میانگین سالانه حدود ۱۵۰ نفر فقط در دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم تحصیل کرده‌اند و البته محدود به دانشگاه‌های شهر تهران نیز نبوده‌اند و حتی رساله‌های دکتری قابل توجهی در این زمینه نگاشته شده‌اند. لذا به نظر می‌رسد یکی از دلایلی که برای تخصیص شعب فقط برای شهر تهران در قانون در نظر گرفته شده است در حال حاضر چندان موضوعیت ندارد.

در تدوین و تصویب قوانین باید به این مهم توجه شود که اساساً کشورها نظام ثبت دارایی‌های فکری صنعتی خود را برای اهداف فناورانه و در نهایت اهداف اقتصادی ایجاد و در آن راستا ساماندهی می‌کنند.^۵

نقش قوانین حاکمیتی در فرآیند شرکت‌های دانش بنیان به خصوص در حفاظت از تکنولوژی‌های کسب شده واضح است. بدون فراهم آمدن یک فضای حامی مالکیت فکری در کشور، انگیزه‌ای برای خلق مزیت رقابتی از تکنولوژی کسب شده وجود ندارد. هر لحظه کارآفرینان و شرکت‌های دانش بنیان این احتمال را خواهند داد که نوآوری آنان توسط دیگران کپی برداری خواهد شد. بنابراین انگیزه‌ای برای شرکت وجود ندارد که اولین باشد. چنین شرکتی تلاش می‌کند که مترصد فرصتی جهت کپی برداری باشد و نه اینکه خود هزینه کند و وقتی انگیزه در کشور برای هزینه کردن تحقیق و توسعه و نوآوری کم باشد و همه دنبال کپی برداری باشند، دیگر اقتصاد، همواره پیرو خواهد بود.

وقتی یک کارآفرین در کشور می‌خواهد یک تکنولوژی را به کار بگیرد، باید مطمئن باشد که ضمن بهره‌برداری از آن، می‌تواند از آن حفاظت هم بکند. حفاظت از طرح صنعتی و یا ایده همان مساله‌ای است که سیاستگذار در مورد آن نگرانی‌های خاص خودش را دارد.^۶

شعب فعلی رسیدگی کننده به مالکیت معنوی:

در حال حاضر شعبه دوازدهم دادگاه تجدیدنظر تهران و شعبه سوم دادگاه شهید بهشتی تهران و شعبه ۱۰۴۳ مجتمع شهید قدوسی تهران به صورت تخصصی در موضوع مورد بحث پرونده‌ها را مورد رسیدگی قرار می‌دهند.

در زیر بخشی از اظهارات رییس شعبه ۱۰۴۳ دادگاه کیفری ۲ آورده می‌شود:^۷

جرائم مالکیت صنعتی شامل اختراع، طرح صنعتی، علائم تجاری، نام‌های تجاری و اسرار تجاری می‌شود این در حالی است که صلاحیت این شعبه صلاحیت کشوری به این معنا تمامی پرونده‌ها در این شعبه مورد رسیدگی قرار می‌گیرد.

روند رسیدگی به این جرائم به گونه‌ای است که پرونده‌ها بدواً در دادسرای ناحیه ۱۹ مطرح می‌شود و سپس با صدور کیفرخواست در دادگاه رسیدگی می‌شود و مجازات قانونی این جرائم ۶ ماه حبس و یا از ۱۰۰ میلیون ریال تا ۵۰ میلیون ریال جزای نقدی است.

به علاوه اینکه طرفین طبق ماده ۱۴ قانون آیین دادرسی کیفری می‌توانند تمام ضرر و زیان مادی، معنوی و منافع ممکن الوصول خود ناشی از جرم را مطالبه کنند و دادگاه به ضرر و زیان وارده در این زمینه حکم می‌دهد.

علاوه بر قوانین ملی چندین کنوانسیون بین‌المللی هم وجود دارد که ایران به برخی از آنها ملحق شده است از جمله کنوانسیون پاریس که الزاماتی را برای محاکم ایران در نظر گرفته و تنوعی از پرونده‌ها از خارج از کشور علیه شرکت‌های داخلی مطرح و محاکم ایران اعم از محاکم حقوقی و محاکم کیفری حمایت قانونی از آنها می‌کنند.

پرونده‌های بسیار مهمی در سطح داخلی و در سطح بین‌المللی در حوزه مالکیت صنعتی در این شعبه مطرح و منجر به رای شده است.

متوسط پرونده‌ها در حوزه مالکیت صنعتی نزدیک ۳۰۰ پرونده در ماه است. اگر میانگین پرونده‌های مختومه شده در ماه را در حوزه مالکیت صنعتی ۲۰۰ یا ۲۵۰ فقره پرونده در نظر بگیریم متوسط ده ماه حدود ۲۵۰۰ پرونده مختومه می‌شود.

رسیدگی به دعوی مالکیت صنعتی در دادگاه تخصصی جزء نظام مالکیت فکری کشور است و باید در قوه قضائیه وکلای صلاحیتدار برای دفاع و قاضی و شعبه دادگاه صلاحیتدار برای ثبت مالکیت صنعتی وجود داشته باشد.^۸

^۵ الیاسی، مهدی، مالکیت معنوی در ایران روند متناقضی با دنیا دارد، <http://nj.farhangelm.ir> . ۱۳۹۵/۰۵/۰۲

^۶ باقری مقدم، ناصر، تقویت مالکیت معنوی لازمه اقتصاد دانش بنیان، <http://nj.farhangelm.ir> . ۱۳۹۵/۰۴/۰۱

^۷ افراسیاب، محبوب، رسیدگی به ۳۰۰ پرونده داخلی و بین‌المللی در حوزه مالکیت صنعتی طی یک ماه/ تجاری سازی محصولات فکری در گرو سازوکارهای

اجرائی است/ رضایت شرکت‌های خارجی از فرآیند دادرسی در ایران، <http://www.mizanonline.ir> . ۱۳۹۵/۱۱/۲۰

^۸ باقری مقدم، ناصر، تقویت مالکیت معنوی لازمه اقتصاد دانش بنیان، <http://nj.farhangelm.ir> . ۱۳۹۵/۰۴/۰۱

رویکرد نقشه جامع علمی کشور نسبت به دادگاه‌های تخصصی

مالکیت فکری در حقوق اساسی کشور به رسمیت شناخته شده است. در نقشه جامع علمی کشور یکی از موضوعات اساسی که نسبتاً به تفصیل به آن پرداخته است همین موضوع است. ذیل راهبرد کلان ۱ نقشه جامع علمی که به موضوع مهم اصلاح ساختارها و نهادهای علم و فناوری و انسجام بخشیدن به آنها می‌پردازد، اقدام‌های ملی ۵ تا ۹ به موضوع ساماندهی نظام مالکیت فکری اختصاص پیدا کرده است. این ۵ اقدام عبارتند از:

ثبت و اعتبارسنجی مالکیت فکری در حوزه علم و فناوری در قوه مجریه؛

ایجاد نهاد دادرسی تخصصی علم و فناوری برای رسیدگی به شکایات و دادخواهی‌ها در قوه قضائیه؛ (اقدام ملی ۶)

ایجاد نظام ثبت اختراع امتحانی (اثباتی) در حوزه‌های اولویت‌دار؛ (اقدام ملی ۷)

اصلاح، ترمیم و تکمیل نظام پشتیبان ثبت اختراع و اکتشاف از جمله دفاتر خصوصی تنظیم و پیگیری حقوقی ثبت اختراع و اکتشاف، دفاتر خصوصی تحلیل اختراع و اکتشاف و مراکز اطلاع‌رسانی فناوری؛ (اقدام ملی ۸)

تقویت و ساماندهی قوانین و مقررات مالکیت فکری در عرصه مقالات علمی، کتب علمی و پایان‌نامه‌ها، ثبت اختراعات و نرم‌افزارهای فنی و تخصصی (اقدام ملی ۹).

ستاد راهبری اجرای نقشه جامع علمی کشور نیز که وظیفه تدوین و تصویب سیاست‌های اجرایی اقدامات ملی نقشه جامع را به عهده دارد، در تاریخ ۹۲/۰۵/۰۱ مصوبه‌ای گذرانده است که تحت عنوان «سیاست‌های اجرایی اقدامات ملی مربوط به مالکیت صنعتی از نقشه جامع علمی کشور» می‌باشد. در بخش دوم این مصوبه سیاست‌های اجرایی اقدام ملی ۶ از راهبرد کلان ۱ نقشه جامع علمی کشور به صورت زیر تشریح شده است:

- رسیدگی به دعاوی مالکیت فکری در مراجع دادرسی تخصصی از جمله دادسراها و شعب تخصصی

- تسهیل داوری و حل اختلاف تخصصی مسائل مربوط به مالکیت فکری در مراجع تخصصی و حقوقی غیردولتی

- انجام کلیه اقدامات حوزه حقوقی و قضایی مالکیت فکری توسط قضات، وکلا، کارگشایان، مشاوران و کارشناسان رسمی متخصص و مسلط به قوانین و رویه‌های جدید و فضای کسب و کار جامعه

- تشدید مجازات‌های نقض حقوق مالکیت فکری به منظور تقویت بازدارندگی احکام و رویه‌های قضایی

تجربه سایر کشورها

لزوم ایجاد دادگاه‌های مالکیت فکری از جمله مباحث روز مجامع حقوقی است به گونه‌ای که تاکنون چند کنفرانس بین‌المللی در این ارتباط برپا شده است. اما روند ایجاد این مراجع در کشورهای جنوب شرقی آسیا محسوس‌تر است. در حالی که سنگاپور بیشتر به مباحث مالکیت‌های ادبی و هنری تمایل نشان می‌دهد در ژاپن و کره مانند بسیاری از کشورهای اروپایی، مالکیت صنعتی از اهمیت بیشتر برخوردار است به هر حال در مقطع فعلی دادگاه‌های مالکیت فکری به طور فعالی در کشورهای آسیا، فعال هستند.^۹

شاید از بعد بین‌المللی داشتن دادگاه ویژه مالکیت فکری در کشوری مانند روسیه تعجب‌برانگیزتر باشد اما باید دانست که به ابتکار و با پیشنهاد دادگاه عالی تجاری روسیه، دادگاه جدید مالکیت فکری طبق قانون اساسی فدرال شماره ۴ FKZ که در ۶ دسامبر ۲۰۱۱ تصویب شد، شکل گرفت.^{۱۰} این قانون، قوانین اساسی فدرال شماره ۱ FKZ- مصوب ۳۱ دسامبر ۱۹۹۶ درخصوص سیستم قضایی روسیه و شماره ۱ FKZ- مصوب ۲۸ آوریل ۱۹۹۵ درباره دادگاه‌های تجاری روسیه را اصلاح نمود.

شروع فعالیت رسمی این دادگاه در سوم جولای ۲۰۱۳ شروع یک برهه مهم در تاریخ حمایت از مالکیت فکری در کشور روسیه است. دادگاه فرجام، پرونده‌های نقض مالکیت فکری را که در دادگاه‌های تجاری نخستین و تجدیدنظر ایالات مختلف روسیه منتهی به صدور حکم شده‌اند.

^۹ حبیبیا، سعید، شاکری، فرزانه، دادگاه‌های مالکیت فکری در کشورهای جنوب شرقی آسیا، فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی، دوره ۴۰، شماره ۳، پاییز

۱۳۸۹

^{۱۰} نووسیلووا، لیودمیلا، تأسیس دادگاه ویژه مسائل مالکیت فکری در روسیه، ۱۳۹۳/۰۲/۰۲ . www.systemgroup.net

با وجود آنکه زمان کوتاهی از تاسیس دادگاه IP روسیه می‌گذرد، و پرونده‌های مالکیت معنوی پیچیده تر از دعاوی تجاری معمول هستند و رسیدگی به آن‌ها عموماً علاوه بر معلومات حقوقی به دانسته‌های فنی و تخصصی نیازمند است تا بتوان حصول نتایج به موقع و دقیق را تضمین کرد با این وجود این دادگاه نشان داده که می‌تواند به دعاوی مرتبط با مالکیت فکری به صورت کارآمد و در مدت زمان معقولی رسیدگی نماید. وجود چنین دادگاهی گواهی بر تعهد دولت نسبت به افزایش تلاش‌های ملی در جهت حمایت از مالکیت فکری است.

بررسی آیین رسیدگی مالکیت فکری در چین با تاکید بر علامت تجاری و نام دامنه در گزارش‌های سالانه دیوان عالی چین پیرامون پرونده‌های مالکیت فکری برای سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ به ترتیب از ۳۵۹ و ۵۹۴ پرونده در این حوزه نام برده شده است که در سطح دیوان عالی رسیدگی شده است.^{۱۱}

اصلی‌ترین محل بحث و تداخل نام دامنه و علامت تجاری میان نام‌های دامنه و علائم تجاری است که با هم مشابه یا یکسان هستند و در ثبت اختلاف پیش می‌آید. بدین صورت که نام دامنه مشابه یا یکسان با علامت تجاری ثبت شده توسط شخصی غیر از مالک آن علامت تجاری ثبت شود یا بالعکس، این موضوع در حقوق چین فاقد مقرر قانونی خاص بوده و بنابراین باید رویه قضایی چین در این باره مورد بررسی قرار گیرد و نحوه مواجهه محاکم چین با این موضوع مشخص گردد. لذا محل بحث بود که با توجه به اختصاصی بودن پرونده‌های مربوطه، در مقررات چین چه مرجعی برای رسیدگی تخصصی به این پرونده‌ها در نظر گرفته شده است؟ در ادامه به طور مختصر سیر تکوین مقررات آورده می‌شود.

الف: ارتباط چین با نهادهای بین‌المللی نظیر WIPO :

چین در ۱۱ دسامبر ۲۰۰۱ به WTO ملحق شد^{۱۲} و یکی از لوازم این الحاق پذیرش معاهدات پیرامون مالکیت معنوی می‌باشد که از جمله آنها تریپس، کنوانسیون برن و کنوانسیون پاریس می‌باشد.^{۱۳} البته این نکته یادآوری شود که چین به برخی از اینها قبل تر هم پیوسته است همچون کنوانسیون پاریس که در سال ۱۹۸۵ ملحق شده است.^{۱۴} قانون علامت تجاری چین هم‌راستا با مقررات تریپس می‌باشد^{۱۵} همچنین در حل و فصل اختلافات نیز WIPO یک استانداردهایی قرار داد که بعد ICANN از آنها متابعت نمود. و در حال حاضر مقررات حل و فصل اختلافات CNIC در تبعیت کامل از مقررات WIPO می‌باشد.^{۱۶} چین اصولاً مقررات WIPO را پذیرفته و در ۱۹۸۰ به این سازمان ملحق شده است. از دیگر معاهدات مرتبط در این زمینه شاید معاهده بین‌المللی مادرید و پروتکل آن پیرامون ثبت بین‌المللی علائم باشد که چین به ترتیب در سال‌های ۱۹۸۹ و ۱۹۹۵ به آنها ملحق گشته است.^{۱۷}

Intellectual Property Cases (2013) ^{۱۱}- Li T. Lou X. Wang Z. et Al. (2015). Supreme People's Court Annual Report on (China). *Washington International Law Journal Association*, Vol.24 (No.1) , Pp189-190. Zhu S. (2014). Supreme People's Court Annual Report on Intellectual Property Cases (2012) (China). *Pacific Rim Law & Policy Journal Association*, Vol.23 (No.1), Pp151-152.

^{۱۲}- https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

^{۱۳}- شیروی، ع: حقوق تجارت بین الملل. چاپ سوم. انتشارات سمت، تهران، صص ۱۰۷-۱۰۶، ۱۳۹۰.

^{۱۴}http://www.wipo.int/treaties/en/notifications/paris/treaty_paris_114.html

^{۱۵} Shi W (2008). *Intellectual Property in the Global Trading System: EU-China Perspective*, Springer Science & Business Media, p82.

^{۱۵}- Kley M M. (2011). *Intellectual Property Strategy – A Comparative Business Perspective Considering China, Japan, USA and Certain European Jurisdictions*. PhD Thesis, University of Cape Town, p 281.

^{۱۶}- <http://www.inta.org/Advocacy/Documents/INTAIKEABeijing.pdf>

^{۱۷}- Moser M J. Yu F. (2014). *Doing Business in China*, Juris Publishing, Huntington, pII-2.37.

ب: نام دامنه و علامت تجاری

امروزه از نام‌های دامنه در کتب حقوق مالکیت فکری به عنوان یکی از عناوین مرتبط با این حوزه بحث می‌شود. با توسعه مبادلات از طریق اینترنت، برخی از نام‌های دامنه به صورت برند در می‌آیند. از دیگر سو، به‌کارگیری نام‌های مشابه یا یکسان با علامت‌های تجاری به عنوان نام دامنه و ثبت آن توسط اشخاصی غیر از دارنده آن علامت تجاری، مسائل و اختلافاتی را ایجاد می‌کند. علیرغم اینکه نام‌های دامنه و علامت تجاری هرکدام تعریف و مختصات مربوط به خود را دارند، لیکن مطرح شدن نام دامنه به عنوان شکلی از علایم تجاری و یا عنوان تجاری مستقل برای حل مسائل حقوقی ناشی از آن مورد توجه حقوقدانان واقع شده است. در حقوق چین، بیشترین اختلافات در زمینه به‌کارگیری علامت تجاری شخصی توسط دیگری به عنوان نام دامنه است.

فارغ از مباحث مرتبط با ماهیت این قرارداد یا مجوز و قراردادی بودن یا نبودن آن و در نهایت اینکه آنچه ایجاد می‌شود، چه چیزی است، امروزه نام‌های دامنه ارتباط تنگاتنگی با حوزه مالکیت فکری پیدا کرده‌اند و به خصوص در نوشته‌های جدید یک مبحث مطرح در کتب مالکیت فکری، نام‌های دامنه می‌باشد.^{۱۸}

اکنون نام دامنه گاهی کارکرد تجاری پیدا می‌کند و جایگاه یک برند را در فضای مجازی و تجارت الکترونیک پیدا می‌کند؛ مثال این مورد را اگر بخواهیم در نظام تجارت الکترونیک ایران دنبال کنیم بی‌شک یکی از این نام‌های دامنه دیجی کالا خواهد بود، حال جای بحث است که اگر شرکتی به تولید لوازم الکترونیکی و یا حتی توزیع آن اشتغال دارد نام دیجی کالا را بر خود برگزیند، راهکار حقوق ایران چیست؟ در این زمینه و حالت عکس آن، لاقط نظام‌های حقوقی دیگر در بیست سال گذشته با آن مواجه شده و به تدوین و تصویب قوانین همت گماشته‌اند بدین صورت که اگر علامت تجاری در فضای اینترنت مورد نقض قرار گرفت از جمله این‌که شخص دیگر آن را به عنوان نام دامنه خویش به ثبت برساند، تکلیف چیست؟ بدین منظور مهم‌ترین محل تداخل حقوق مالکیت فکری و نام دامنه به صورت تداخل و تعارض مباحث نام دامنه و علامت تجاری رنگ می‌گیرد که در این مجال به بررسی ارتباط این دو پرداخته می‌شود.

با همه اینها بحث جدیدی وجود دارد مبنی بر این‌که نام‌های دامنه به عنوان شکلی از علامت تجاری طبقه‌بندی گردند و یا حتی به عنوان نوع جدیدی از عناوین تجاری تلقی گشته تا به موازات علایم تجاری تحت حمایت حقوق مالکیت فکری قرار گیرند، به همین منظور سازمان تجارت جهانی بیان کرده نام‌های دامنه و علامت تجاری نمی‌توانند کاملاً از یکدیگر مجزا باشند.^{۱۹} در ادامه بررسی‌های بیشتر پیرامون، شرح و تفسیر آرای صادره از دادگاه‌های چین دنبال می‌گردد.

ج مرور مختصر سیستم قضایی چین

سیستم قضایی چین، بسیار شبیه سیستم قضایی ایران است واز این باب، فهم آن بسیار آسان است. در چین نیز تعدادی دادگاه اختصاصی وجود دارد از جمله دادگاه‌های نظامی، دادگاه‌های راه آهن و دادگاه جنگل‌ها و نیز دادگاه مسائل دریایی.

دادگاه‌های عمومی نیز در چهار سطح طبقه‌بندی می‌شوند^{۲۰} که دعوای ساده در همان دادگاه‌های محلی (بخش) رسیدگی می‌شوند. البته در این دادگاه که برای همه دعوای صالح است، برخی استثنائات وجود دارد از جمله اگر: ۱- پرونده مدنی با عنصر خارجی باشد ۲- پرونده جزایی با مجازات مرگ یا حبس ابد باشد ۳- یا پرونده‌های مهم به درخواست دادگاه محلی در دادگاه میانی رسیدگی می‌شود و دادگاه صالح نیز دادگاه محل تخلف یا دادگاه اقامتگاه خوانده می‌باشد. در ادامه دادگاه‌های میانی، دادگاه‌های مافوق قرار می‌گیرند و سپس دیوان عالی به‌عنوان بالاترین رکن قضایی می‌باشد.^{۲۱} شکل این سیستم به صورت زیر است (در این شکل جهت نشانگر بیانگر مرجع تجدیدنظر می‌باشد)

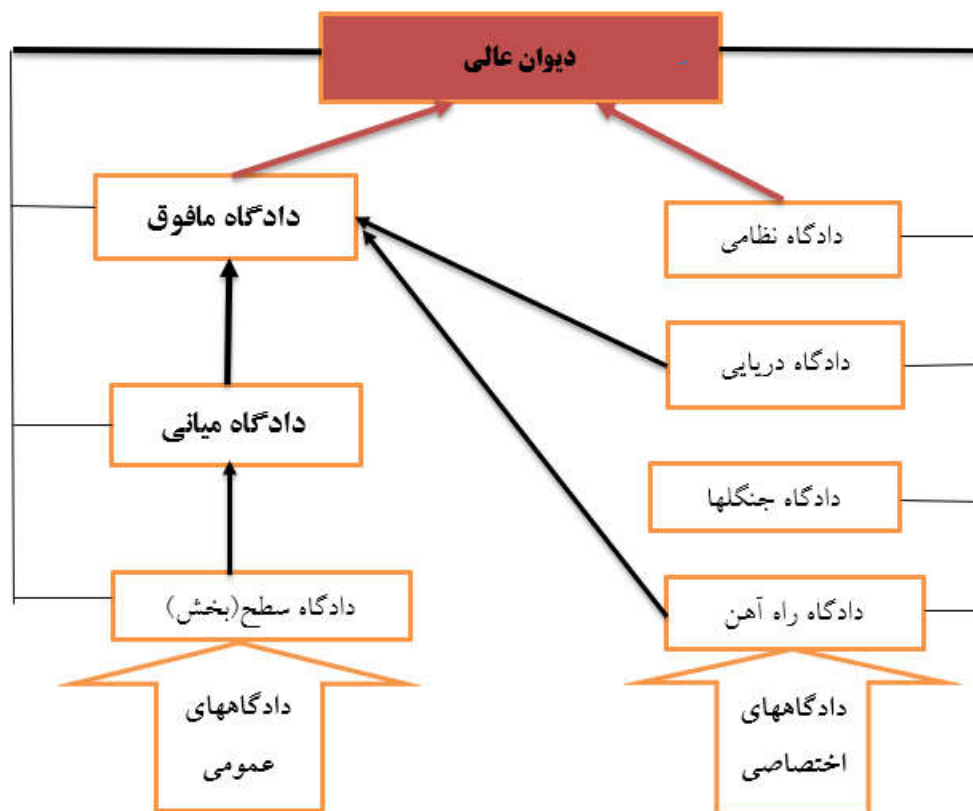
^{۱۸}- Kley M M. (2011). *Intellectual Property Strategy – A Comparative Business Perspective Considering China, Japan, USA and Certain European Jurisdictions*. PhD Thesis, University of Cape Town, P7.

^{۱۹}- Kariyawasam R (2011). *Chinese Intellectual Property and Technology Laws*, Edward Elgar Publishing , Northampton, p273.

^{۲۰}- <http://guides.library.harvard.edu/ChineseLegalResearch>

^{۲۱}- Article 133 of Constitution of the People's Republic of China:

http://english.gov.cn/archive/laws_regulations/2014/08/23/content_281474982987458.htm

نکته دیگر اینکه جایگاه رویه قضایی در چین همانند کشورهای کامن لا نیست و لذا مفهوم رویه قضایی مطلق وجود ندارد و تصمیم هر پرونده صرفاً برای همان پرونده مؤثر است.^{۲۲}

با وجود پرونده محور نبودن حقوق چین، دادگاههای پایین تر می بایست از تفاسیر حقوقی دیوان عالی تبعیت کنند^{۲۳} و نیز اینکه دادگاههای مافوق می توانند در انتهای رأی خود یک اثر الزام آور به دادگاه مادون و صادر کننده رأی بدهد.^{۲۴} در یک تحقیق برای بررسی تمایل به دریافت نوع خاصی از خسارت در پروندههای حقوق مالکیت فکری در دادگاهها از سال ۲۰۰۲ تا سال ۲۰۰۸ از ۱۷۹ پرونده ۵۴ پرونده پیرامون کپی رایت و ۱۰۰ پرونده در مورد علامت تجاری، یک پرونده در مورد نام دامنه و مابقی سایر موارد می باشد.^{۲۵}

د: نمونه ای از راهنمایی های دادگاه مافوق

در زیر نمونه ای از راهنمایی های دادگاه مافوق برای دادگاههای زیر دست آورده می شود که البته از این نمونه ها زیاد هست اما به جهت آشکار شدن روند کار و راهکارهای موجود آوردن این نمونه ها مناسب خواهد بود هم چنین مرور این سیر تاریخی و نحوه پیشرفت چین در حقوق پویا یعنی رویه قضایی آیین تمام نمایی برای قانون گذاری در حیطه مورد بحث ما خواهد شد و در بردارنده تجارب ۱۵ ساله می باشد.

^{۲۲}- <http://www.lawinfochina.com/legal/index.shtml>

^{۲۳}- Article 33 of Organic Law of the People's Courts: <http://www.china.org.cn/english/government/207253.htm>

^{۲۴}- <http://www.lawinfochina.com/Legal/index.shtml>

^{۲۵}- Sepetys K. Cox A. (2009). *Intellectual Property Rights Protection in China: Trends in Litigation and Economic Damages*, p8. Available at: <http://www.nera.com/publications/archive/2009/intellectual-property-rights-protection-in-china-trends-in-liti.html>

نظرات راهنمایی‌کننده از سوی دادگاه مافوق پکن پیرامون استماع دعاوی مدنی مرتبط با مالکیت فکری ناشی از ثبت و استفاده از نام دامنه (۲۰۰۰)^{۲۶} در پرونده‌های اختلاف نام دامنه دادگاه میانی چین، دادگاه نخستین می‌باشد. در دعاوی با موضوع بیش از سه میلیون یوان، دادگاه مافوق، دادگاه نخستین است. اختلافات نام دامنه تحت قضاوت و رسیدگی دادگاه محلی است که خواهان در آن اقامتگاه دارد و یا جایی که تخلف در آنجا صورت گرفته است.

تفسیر دیوان عالی پیرامون موضوعاتی مختلف درباره اعمال قانون در دادرسی پرونده‌های اختلاف مدنی^{۲۷} نیز با عبارت "اختلافات ناشی از نقض نام دامنه در دادگاه اقامتگاه خوانده یا دادگاه محلی که نقض رخ داده است، پیگیری می‌شود. در مواردی که تعیین محل نقض یا اقامتگاه خوانده دشوار است: مکانی که خواهان در آن ابزارهایی را می‌یابد مانند پایانه‌های رایانه با نام دامنه مرتبط با پرونده، می‌تواند به عنوان محل نام دامنه تلقی گردد." تفسیر دادگاه مافوق را تایید می‌کند.

در این مورد مشخص شد که دادگاه صالح تمامی دادگاه‌های میانی می‌باشد و از بعد صلاحیت محلی نیز راهکاری که در برخی موارد در حقوق ایران اندیشیده شده و برخی قوانین جدید با افزایش نیز روبرو هست مورد تقنین قرار گرفته است به این صورت که هر دو دادگاه محل نقض و محل اقامت خوانده صالح می‌باشند. و اگر محل تخلف و نیز محل اقامت به دلایلی معلوم نباشد، دادگاه، امارات موجود همچون رایانه متخلف را مثبت محل تخلف محسوب می‌کند.

۵. بررسی چند پرونده

در زیر پرونده‌هایی پیرامون علایم تجاری و به خصوص تعارضات با نام دامنه بررسی می‌گردد.

پرونده Beijing cinet Co علیه ikea inter-system inc

اولین رأی کشور چین در مورد رایااحتکار به سال ۲۰۰۰ برمی‌گردد^{۲۸} که توسط دادگاه مافوق صادر شد. این رأی و پرونده، در آن هنگام نگاه‌های جهانی نیز معطوف به آن بود:^{۲۹}

در این پرونده با توجه به اصل دادگاه محل اقامت خوانده دادگاه صالح: دادگاه میانی چین بود.

^{۲۶}- Several Guiding Opinions of Beijing Municipal Higher People's Court Relating to the Hearing of Civil Disputes over Intellectual Property Arising from Registration and Use of Domain Names - 2000

<http://www.lehmanlaw.com/resource-centre/laws-and-regulations/information-technology/several-guiding-opinions-of-beijing-municipal-higher-peoples-court-relating-to-the-hearing-of-civil-disputes-over-intellectual-property-arising-from-registration-and-use-of-domain-names-2000.html>

^{۲۷} Interpretation by the Supreme People's Count of Several Issues Relating to the Application of Law in Adjudication of Cases of Civil Disputes over Domain Names on Computer Network – 2001:
<http://www.lehmanlaw.com/resource-centre/laws-and-regulations/information-technology/interpretation-by-the-supreme-peoples-count-of-several-issues-relating-to-the-application-of-law-in-adjudication-of-cases-of-civil-disputes-over-domain-names-on-computer-network-2001.html>

^{۲۸}- <http://www.domainhandbook.com/dd2.html>

^{۲۹}- Lin Z (2011). *China Court Cases on Intellectual Property Rights*, Kluwer Law International, *Alphen on the Rhine*, the Netherlands, Pp.309-327.

پرونده شرکت تکنولوژی اطلاعات کونار پکن و شرکت تکنولوژی اطلاعات کونا گوانگژو

این پرونده را دادگاه عالی چین جزء ده مورد اول پرونده‌های مالکیت فکری قابل توجه در سال ۲۰۱۴ انتخاب نمود^{۳۰} در ادامه خلاصه‌ای از این دعوی که مرتبط با دادگاه صالح می‌باشد، بررسی می‌شود^{۳۱}:

ژوانگ‌چن‌چاؤ در ۹ می ۲۰۰۵ نام دامنه qunar.com را ثبت کرد در حالی که شرکت تکنولوژی اطلاعات کونار در ۱۷ مارس ۲۰۰۶ ثبت شد. ژوانگ‌سیس مالکیت نام دامنه qunar.com را به این شرکت انتقال داد و این نام دامنه به رسمیت شناخته شد و در طول سال‌ها رشد کرد. متهم این پرونده یعنی شرکت گوانگ‌ژو کونا در ۱۰ دسامبر ۲۰۰۳ تأسیس شد وی نام دامنه quna.com در می ۲۰۰۹ به‌کار گرفت در حالی که قبلاً در نام مؤسسه خود از آن استفاده کرده بود. (در زبان چینی quna^{۳۲} و qunar^{۳۳} هم در صوت و هم در معنا بسیار شبیه یکدیگرند). تجارت این شرکت نیز مشابه با تجارت کونار بود.

در ۲۵ آوریل ۲۰۱۱ متوجه شد که از نام او استفاده شده است در نتیجه در دادگاه شکایت کرد. در این پرونده که دادگاه میانی گوانگ‌ژو رای بدوی آن را صادر کرد مقرر شد: در حقیقت اقدام کونا موجب نقض نام کونار شده و استفاده حاوی یک رقابت ناعادلانه می‌باشد و استفاده از چنین نام‌های دامنه از قبیل quna.com و 123quna و mquna.com به منافع کونار خسارت می‌زند. دادگاه کونا را به پرداخت ۲۵۰ هزار یوآن در حق کونار به جهت ضررهای وارده محکوم کرد.

دادگاه مافوق گوانگ‌دانگ در سال ۲۰۱۳ در رأی صادره خود چنین بیان داشت که استفاده کونا از اصطلاح چینی کونار در ارتقای تجارت خودش به‌واقع روندی ناعادلانه بوده است اما کونا حقی بر quna.com و دلیلی موجه بر استفاده از آن داشت و این مشمول رقابت ناعادلانه نمی‌شود.

مشاهده می‌شود که در این پرونده با اهمیت خاص خود دادگاه میانی و مافوق دادگاه‌های دیگری غیر از شهر پکن هستند.

پرونده شرکت توسعه تکنولوژی ژنگ‌پو پکن علیه CNNIC و شرکت تکنولوژی شبکه (چین) a li ba

ba

این پرونده اولین پرونده نام دامنه در چین^{۳۴} و همچنین این پرونده اولین پرونده ایست که CNNIC خواننده قرار گرفته است^{۳۵}. شرکت توسعه تکنولوژی ژنگ‌پو پکن روند اداری ثبت علامت تجاری مرکب از حروف چینی و الفبای فونتیک چینی "a li ba ba" دنبال کرد و سپس ۲ میلیون یوآن برای عمومی‌سازی و مشهور ساختن آن سرمایه‌گذاری کرد. در این پرونده با توجه به اینکه خواننده اول: CNNIC، و خواننده دوم: شرکت تکنولوژی شبکه (چین) a li ba ba هر دو مقیم پکن بودند دادگاه صالح: دادگاه میانی پکن بود و دادگاه مافوق پکن نیز در تجدیدنظر اکثر مفاد این رای را تایید کرد.

^{۳۰}- <http://www.limegreenipnews.com/2015/07/chinas-supreme-peoples-court-selects-top-10-significant-ip-cases-of-2014/>

^{۳۱}- http://english.court.gov.cn/2015-08/26/content_21709229.htm . <http://www.chinaiplawyer.com/qunar-com-entitled-cancel-competitors-domain-name-quna-com/>

^{۳۲}- 去哪

^{۳۳}- 去哪儿

^{۳۴}- Kluwer Law International (2005). *China Intellectual Property Law Guide: First Edition*. Kluwer Law International, the Hague, Pp7,301 - 7,302. <http://en.chinacourt.org/public/detail.php?id=69>

^{۳۵}- http://ipr.chinadaily.com.cn/2012-01/06/content_14396016.htm

مرجع رسیدگی در لوایح در دست تصویب

ماده ۱۱۲ لایحه حمایت از مالکیت فکری (اعلام وصول در صحن مجلس: ۱۳۹۵/۰۴/۱۳): رسیدگی به دعاوی موضوع این قانون در صلاحیت محاکم عمومی کشور می‌باشد. رئیس قوه قضاییه می‌تواند شعبه یا شعب خاصی از دادگاه‌های عمومی را جهت رسیدگی به دعاوی موضوع این قانون تعیین نماید.

در لایحه حمایت از مالکیت صنعتی که همزمان با لایحه حمایت از مالکیت فکری تقدیم مجلس شده است و در واقع اصلاحاتی از قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶ است، ماده ۵۹ قانون ثبت اختراعات بدون تغییر باقی مانده است.

در ماده ۲۵ لایحه آیین دادرسی تجاری رسیدگی به دعاوی راجع به اموال و حقوق مالکیت فکری و صنعتی در صلاحیت دادگاه تجاری قرار گرفته است. و تبعا چون این دادگاه‌ها منحصر در تهران نیستند، مقصود حاصل است.

در ماده ۱۱ پیش نویس لایحه حمایت از نمودهای فرهنگ عامه (فولکلور) آمده است که: رسیدگی به دعاوی و اختلافات ناشی از اجرای این قانون و آیین نامه اجرایی آن در صلاحیت شعبه و یا شعب خاصی از دادگاه‌های عمومی مراکز استان‌ها است که حداکثر تا شش ماه بعد از اجرای این قانون توسط رئیس قوه قضاییه تعیین می‌گردد.

تبصره: کلیه اختلافات ناشی از اجرای این قانون قبل از ارجاع به مراجع قضایی از طریق داوری حل و فصل می‌گردد. شیوه و چگونگی رسیدگی به اختلافات به موجب آیین نامه اجرایی این قانون تعیین خواهد شد.

ماده فوق به این صورت شرح داده شده است: به لحاظ اهمیت نمودهای فرهنگ عامه و تخصصی بودن آن این ماده بر ضرورت تشکیل و رسیدگی به دعاوی و اختلافات در شعب اختصاصی محاکم تاکید دارد. طبق این ماده شعبه و یا شعب خاصی از دادگاه‌های عمومی مراکز استانها صلاحیت رسیدگی به دعاوی نقض حقوق و دعاوی مرتبط را خواهند داشت. ضمناً به منظور قضاء زدایی، موضوع ارجاع به داوری نیز در پیش نویس مورد اهمیت قرار گرفته است.

در کشور ما نیز البته علی‌رغم اینکه از استان‌ها و اتاق‌های بازرگانی مختلف متقاضی افزایش و گسترش شعب رسیدگی کننده به مالکیت فکری به سایر استانها نیز شده اند اما از پشگامی مسئولان قضایی نیز نباید غافل بود به طوری که رئیس کل دادگستری استان البرز با تاکید بر حمایت همه‌جانبه دستگاه قضایی از مالکین معنوی و فکری بیان کرد که برای ایجاد شعب تخصصی در حوزه مباحث علمی و مالکیت معنوی و حمایت از نخبگان آسیب‌دیده آمادگی کامل دارند^{۳۶}. لذا به نظر می‌رسد می‌توان در شرایط فعلی با توجه به اهمیت بحث و وجود ظرفیت‌های آن اصلاح ماده ۵۹ را مد نظر داشت و خواهان تسریع در روند تصویب لایحه‌های مالکیت فکری و صنعتی شد.

^{۳۶} فاضلیان، احمد، اعلام آمادگی دادگستری البرز برای ایجاد شعبه ویژه حمایت از مالکیت معنوی، ۱۳۹۶/۰۴/۳۱. www.isna.ir

نتیجه گیری

به نظر می‌رسد در حال حاضر لزوم تغییر دیدگاه به مالکیت معنوی و حمایت حداکثری از آن مورد توجه همه اشخاص و سیاستگذاران کشور قرار دارد و در آن تردیدی نیست. در این رابطه در زمینه ایجاد دادگاه‌های تخصصی می‌توان یکی از راهکارهای زیر را اتخاذ نمود: ایجاد دادگاه‌های تخصصی همانند آنچه مدنظر لایحه آیین دادرسی تجاری است.

ایجاد و گسترش شعب اختصاصی رسیدگی کننده با قضات متخصص

رویکرد اول در شرایط فعلی ممکن است دارای هزینه‌های زیاد باشد اما اتخاذ رویکرد دوم می‌تواند خود تمرینی موفق در جهت رویکرد اول باشد که مقتضای آن این است که در کنار دادگاه‌های عمومی که در حال رسیدگی به امور حقوقی و دعاوی دیگر هستند این موضوع نیز انجام گیرد. در هر حال حصر یک شهر برای رسیدگی به این نوع دعاوی چندان قابل توجه نیست به خصوص که تعداد پرونده‌ها نیز قابل توجه بوده و هم چنین اینکه رویکرد اتخاذی کشور افزایش محصولات دانش‌بنیان هست که لامحاله دعاوی مرتبط نیز افزایش خواهد یافت. در سایر لوایح مرتبط نیز این مساله اصلاح شده است و عدم اصلاح آن در لایحه مالکیت صنعتی علی‌رغم شیاع بیشتر آن موجب دوگانگی در اجرا در آینده خواهد شد. نهایت اینکه با اصلاح این مقررره امکان ایجاد دادگاه‌های تخصصی پس از امکان‌سنجی به وجود می‌آید.

با بررسی تطبیقی که در کشورهای مختلف صورت گرفت مشخص شد که در حال حاضر در بسیاری از کشورها این دادگاه‌ها وجود دارند. از جمله این کشورها که با دقت بیشتری با رویه قضایی آن مورد مطالعه قرار گرفت چین بود که مشخص شد، امکان رسیدگی به دعاوی مالکیت فکری در کنار سایر دعاوی عمومی در دادگاه‌های همه شهرها قابل طرح هست.

منابع

- افراسیاب، محبوب، رسیدگی به ۳۰۰ پرونده داخلی و بین‌المللی در حوزه مالکیت صنعتی طی یک ماه/ تجاری سازی محصولات فکری در گرو سازوکارهای اجرایی است/ رضایت شرکت‌های خارجی از فرآیند دادرسی در ایران، ۱۳۹۵/۱۱/۲۰ . <http://www.mizanonline.ir>
- باقری مقدم، ناصر، تقویت مالکیت معنوی لازمه اقتصاد دانش بنیان، ۱۳۹۵/۰۴/۰۱ . <http://nj.farhangoeilm.ir>
- بختیاری، مرتضی، رویه قضایی نقش مهمی در رفع نقص قوانین مالکیت فرهنگی نداشته است، ۱۳۹۲/۰۳/۰۱ . www.mehrnews.com
- پاتک به نقض مالکیت فکری، روزنامه دنیای اقتصاد، شماره ۳۹۹۲، ۹۵/۱۲/۰۵،
- پیش نویس لایحه حمایت از نمودهای فرهنگ عامه(فولکلور)، ۱۳۹۵
- حبیب، سعید، شاکری، فرزانه، دادگاه های مالکیت فکری در کشورهای جنوب شرقی آسیا، فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی، دوره ۴۰، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۹
- سیاست‌های اجرایی اقدامات ملی مربوط به مالکیت صنعتی از نقشه جامع علمی کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۱۳۹۲/۰۵/۰۱
- روزنامه رسمی سال ۶۹، شماره ۱۹۹۹۷
- شاکری، زهرا، یک پژوهشگر مالکیت فکری: احترام به مالکیت فکری افراد از طریق اطلاع رسانی و ایجاد فرهنگ عمومی محقق می شود،
- ۱۳۹۳/۰۱/۲۴ . www.farhang.gov.ir
- شیروی، ع: حقوق تجارت بین الملل. چاپ سوم. انتشارات سمت، تهران، ۱۰۷-۱۰۶، ۱۳۹۰.
- فاضلیان، احمد، اعلام آمادگی دادگستری البرز برای ایجاد شعبه ویژه حمایت از مالکیت معنوی، ۱۳۹۶/۰۴/۳۱ . www.isna.ir
- قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری، ۱۳۸۶
- کیانی، محمدحسن، رشد آمار اظهارنامه‌های ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری، ۱۳۹۵/۰۳/۰۹ .
- <http://www.mizanonline.ir>
- لایحه آیین دادرسی تجاری، ۱۳۹۵
- لایحه حمایت از مالکیت فکری، ۱۳۹۵
- لایحه حمایت از مالکیت صنعتی، ۱۳۹۵
- نقشه جامع علمی کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۹
- نووسیلووا، لیودمیلا، تأسیس دادگاه ویژه مسائل مالکیت فکری در روسیه، ۱۳۹۳/۰۲/۰۲ . www.systemgroup.net
- الیاسی، مهدی، مالکیت معنوی در ایران روند متناقضی با دنیا دارد، ۱۳۹۵/۰۵/۰۲ . <http://nj.farhangoeilm.ir>

Article 33 Of Organic Law Of The People's Courts:

<http://www.china.org.cn/english/government/207253.htm>

Article 133 Of Constitution Of The People's Republic Of China:

http://english.gov.cn/archive/laws_regulations/2014/08/23/content_281474982987458.htm

BASCAP 25 Best Practices for IPR Enforcement, ICC, 2015.

<http://guides.library.harvard.edu/chineselegalresearch>

<http://www.inta.org/advocacy/documents/intaikeabeijing.pdf>

<http://www.lawinfochina.com/legal/index.shtm>

<http://www.lawinfochina.com/legal/index.shtm>

http://www.wipo.int/treaties/en/notifications/paris/treaty_paris_114.html

https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

IPRI, 2017.

Kariyawasam R (2011). Chinese Intellectual Property And Technology Laws, Edward Elgar Publishing, Northampton, P273.

Kleyn M M. (2011). Intellectual Property Strategy – A Comparative Business Perspective Considering China, Japan, Usa And Certain European Jurisdictions. Phd Thesis, University Of Cape Town, P 281.

Kleyn M M. (2011). Intellectual Property Strategy – A Comparative Business Perspective Considering China, Japan, Usa And Certain European Jurisdictions. Phd Thesis, University Of Cape Town, P7.

Intellectual Li T. Lou X. Wang Z. Et Al. (2015). Supreme People's Court Annual Report On Property Cases (2013) (China). Washington International Law Journal Association, Vol.24 (No.1) , Pp189-190. Zhu S. (2014). Supreme People's Court Annual Report On Intellectual Property Cases (2012) (China). Pacific Rim Law & Policy Journal Association, Vol.23 (No.1), Pp151-152.

Moser M J. Yu F. (2014). Doing Business In China, Juris Publishing, Huntington, Pii-2.37.

Sepeyts K. Cox A. (2009). Intellectual Property Rights Protection In China: Trends In Litigation And Economic Damages, P8. Available At:

<http://www.nera.com/publications/archive/2009/intellectual-property-rights-protection-in-china-trends-in-liti.html>

Several Guiding Opinions Of Beijing Municipal Higher People's Court Relating To The Hearing Of Civil Disputes Over Intellectual Property Arising From Registration And Use Of Domain Names - 2000 <http://www.lehmanlaw.com/resource-centre/laws-and-regulations/information-technology/several-guiding-opinions-of-beijing-municipal-higher-peoples-court-relating-to-the-hearing-of-civil-disputes-over-intellectual-property-arising-from-registration-and-use-of-domain-names-2000.html>

Shi W (2008). *Intellectual Property In The Global Trading System: EU-China Perspective*, Springer Science & Business Media, P82.

Interpretation By The Supreme People's Court Of Several Issues Relating To The Application Of Law In Adjudication Of Cases Of Civil Disputes Over Domain Names On Computer Network – 2001: <http://www.lehmanlaw.com/resource-centre/laws-and-regulations/information-technology/interpretation-by-the-supreme-peoples-court-of-several-issues-relating-to-the-application-of-law-in-adjudication-of-cases-of-civil-disputes-over-domain-names-on-computer-network-2001.html>

<http://www.domainhandbook.com/dd2.html>

Lin Z (2011). *China Court Cases On Intellectual Property Rights*, Kluwer Law International, Alphen On The Rhine, The Netherlands, Pp.309-327.

<http://www.limegreenipnews.com/2015/07/chinas-supreme-peoples-court-selects-top-10-significant-ip-cases-of-2014/>

http://english.court.gov.cn/2015-08/26/content_21709229.htm .

<http://www.chinaiplawyer.com/qunar-com-entitled-cancel-competitors-domain-name-quna-com/>

Kluwer Law International (2005). *China Intellectual Property Law Guide: First Edition*. Kluwer Law International, The Hague, pp7,301 - 7,302. <http://en.chinacourt.org/public/detail.php?id=69>

http://ipr.chinadaily.com.cn/2012-01/06/content_14396016.htm